

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun lain 5 §:n muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annettua lakia siten, että eräiden ilmoitettavien tartuntatautiin tutkimus ja hoito tulisi maksuttomaksi. Lisäksi ehdotetaan selven-

nettäväksi maksutonta sairaankuljetusta koskevaa säännöstä.

Ehdotettu laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä heinäkuuta 1996.

PERUSTELUT

1. Nykytila ja ehdotetut muutokset

1.1. Tartuntataudit

Tartuntatauteja koskevat lait koottiin yhteen vuonna 1987 voimaan tullessa tartuntatautilaissa (583/86). Terveyskeskuskäynnit olivat tuolloin kansanterveyslain (66/72) mukaan maksuttomia. Samassa yhteydessä annetussa tartuntatautiasetuksessa (786/86) tartuntataudit jaetaan yleisvaarallisiin ja ilmoitettaviin. Ilmoitettavia tartuntatauteja ovat muun muassa eräät sukupuolitaudit.

Vuonna 1993 tuli voimaan sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annettu laki (734/92), jäljempänä asiakasmaksulaki, johon myös tartuntatautilain maksupykälät siirrettiin. Asiakasmaksulaki säättää yleisvaarallisten tartuntatautiin tutkimuksen ja hoidon potilaalle maksuttomaksi, mutta ilmoitettavien tartuntatautiin osalta maksuttomaksi on säädetty ainoastaan niiden hoitoon määrätty lääkkeet. Lain voimaan tullessa vuonna 1993 tuli terveystieteiden tutkimuskeskuksen lääkärin vastaanotolla käynti maksulliseksi, jolloin myös kaikkien ilmoitettavien tartuntatautiin toteamiseksi tehdyistä käynneistä voitiin pe-

riä terveystieteiden tutkimuskeskuksesta. Tätä ilmoitettavien tartuntatautiin hoitoon liittyvien lääkärikäyntien maksulliseksi tuloa ei oltu otettu huomioon säädettäessä terveystieteiden tutkimuskeskuksesta.

Osa kunnista on pitänyt tarkoituksenmukaisena jatkaa vanhaa käytäntöä ja käynnit sukupuolitautiin toteamiseksi ovat olleet edelleen maksuttomia. Monissa kunnissa nämä käynnit ovat kuitenkin tulleet maksullisiksi. Tämä voi aiheuttaa viivästymistä tutkimuksiin ja hoitoon hakeutumisessa, erityisesti pienituloisten, työttömien ja nuorison keskuudessa. Esimerkiksi Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiössä tehdyssä kokeilussa on todettu, että käyntimaksun poistaminen lisää jälkitarkastukseen tuloa.

Vuonna 1994 todettiin 9 177 ilmoitettavaa tartuntatautiin tapaus; näistä 96 % (8 854 tapaus) oli sukupuolitauteja, joista valtaosa (8 289) oli klamydiainfektioita, toiseksi suurin ryhmä oli tippuri (495) ja seuraavana HIV (70). Muut ilmoitettavat tartuntataudit olivat harvinaisia ja niiden aiheuttamien potilaskäyntien määrä oli vähäinen.

Sukupuolitautiin toteamiseksi tehtyjen käyntien muuttaminen maksuttomiksi lisää

varhaista hoitoon tuloa, parantaa oireettomien tartunnalle altistuneiden tutkimuksiin osallistumista ja lisää jälkitarkastuksiin tuloa. Tämä vähentää tautien leviämistä, jolloin mahdollisesta hoidon maksuttomuudesta aiheutuvat taloudelliset menetykset palautuvat kunnille säästyneinä hoitokuluina. On todennäköistä, että saavutettava hyöty on menetyksiä suurempi.

Asiakasmaksulain 5 §:n 4 kohtaa ehdotetaan siksi muutettavaksi niin, että yleisimmien esiintyvien sukupuolitautilien eli HIV-infektion, tippurin ja sukupuoliteitse tarttuvan klamydiainfektion toteamiseksi, tutkimiseksi ja hoitamiseksi tehtävä potilaskäynti terveydenhuollon toimintayksikössä tulisi maksuttomaksi. Ilmoitettavaan tartuntatautiin sairastuneen hoidoksi määrätty lääkkeet olisivat edelleen maksuttomia.

1.2. Sairaankuljetus

Asiakasmaksulain 5 §:n 8 kohdassa lääkärin määräämä sairaankuljetusajoneuvolla tapahtuva kuljetus terveydenhuollon toimintayksiköstä toiseen toimintayksikköön ja kotihoitoon on säädetty maksuttomaksi. Sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun asetuksen (912/92), jäljempänä asiakasmaksuasetus, sanamuoto eroaa lain sanamuodosta. Asiakasmaksuasetuksen 10 §:ssä säädetään lääkärin määräämä sairaankuljetusajoneuvolla tapahtuva kuljetus terveyskeskuksen tai sairaalan sairaansijalta toiseen hoitolaitokseen tai kotihoitoon maksuttomaksi.

Asiakasmaksulain ja -asetuksen sanamuotojen erilaisuus on aiheuttanut tulkintaongelmia. Kysymys on siitä, milloin kunnan on kustannettava potilaan siirtokuljetus ja milloin kysymyksessä on potilaalle maksullinen avohuoltoon kuuluva sairaankuljetus, jolloin hänellä on oikeus sairausvakuutuslain nojalla myönnettävään matkakorvaukseen. Asiakasmaksulainsäädäntöä valmisteltaessa lähdettiin kaikissa vaiheissa siitä aikaisempien säännösten mukaisesta periaatteesta, että terveyskeskuksen tai sairaalan sairaansijalle lääkärin määräyksestä sisäänkirjoitettujen potilaiden siirtokuljetukset toiseen hoitolaitokseen ovat potilaalle maksuttomia ja kunnan maksamia. Avohoidon kuljetukset jäivät sen sijaan maksullisiksi ja nykyisten säännösten mukaan näiden kuljetusten korvaamiseen osallistuu sairausvakuutus, joka korvaa omavastuusuuden yli menevän osan.

Tulkintaongelmien välttämiseksi lainkohtaa ehdotetaan täsmennettäväksi siten, että siinä mainitaan nimenomaisesti siirto sairaansijalta toiseen hoitolaitokseen. Lääkärin määräyksestä terveyskeskuksen tai sairaalan sairaansijalle sisäänkirjoitetun potilaan siirto sairaankuljetusajoneuvolla toiseen hoitolaitokseen tai valvottuun kotihoitoon on potilaalle maksuton ja kustannusvastuu jää lähettävälle laitokselle. Lähettävän terveydenhuollon yksikön kustannettavaksi kuuluvat kuljetustavasta riippumatta myös matkat, kun yksikön potilasta käytetään kesken hoitajakson muualla hoidossa tai tutkimuksissa.

2. Esityksen taloudelliset vaikutukset

Tartuntatautiin osalta esityksen taloudellisia vaikutuksia voidaan arvioida seuraavasti. Helsingin kaupungin sukupuolitautilien poliklinikalle tehdyistä potilaskäynneistä noin 10 %:ssa todetaan ilmoitettava tartuntatauti. Jos oletetaan, että tämä käyntien ja todettujen tautitapausten suhde on yleistettävissä, voidaan koko maasta ilmoitettujen tapausten suhteen arvioida, että näiden toteamiseksi tehdään noin 90 000 käyntiä vuodessa. On kuitenkin otettava huomioon, että osa käynneistä tapahtuu muun ilmoitettavan tartuntataudin kuin sukupuolitaudin vuoksi ja lisäksi osa potilaista käy terveyskeskuksessa useammin kuin kolme kertaa vuodessa, jolloin loput käynneistä ovat maksuttomia. Edellä mainitun perusteella kuntien maksukertymä voidaan arvioida noin 2—3 miljoonaksi markaksi, millä määrällä kuntien maksutulot alenevat lääkärikkäkäyntien tullessa maksuttomiksi.

Sairaankuljetuksen osalta muutosehdotuksella ei ole olennaisia kustannusvaikutuksia verrattuna nykytilanteeseen.

3. Asian valmistelu

Esitys on valmisteltu virkatyönä sosiaali- ja terveysministeriössä. Asiassa on kuultu kansaneläkelaitosta ja Suomen Kuntaliittoa.

4. Voimaantulo

Laki ehdotetaan tulevaksi voimaan 1 päivänä heinäkuuta 1996.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun lain 5 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista 3 päivänä elokuuta 1992 annetun lain (734/92) 5 §:n 4 ja 8 kohta seuraavasti:

5 §

Maksuttomat terveyspalvelut

Terveydenhuollon palveluista ovat maksuttomia:

4) tartuntatautilaissa (583/86) tarkoitetut rokotukset, yleisvaarallisen tartuntataudin tutkimus, hoito ja hoitoon määrätty lääkkeet sekä sairastuneen tai sairastuneeksi epäillyn eristäminen, HIV-infektion, tippurin ja sukupuoliteitse tarttuvan klamydiainfektion tutkimus ja hoito sekä ilmoitettavaan tartunta

tautiin sairastuneen hoitoon määrättyt lääkkeet;

8) lääkärin määräämä sairaankuljetusajoneuvolla tapahtuva sisäänkirjoitetun potilaan kuljetus terveyskeskuksen tai sairaalan sairaansijalta toiseen hoitolaitokseen tai kotihoitoon.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä heinäkuuta 1996.

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

Helsingissä 12 päivänä huhtikuuta 1996

Tasavallan Presidentti

MARTTI AHTISAARI

Ministeri Terttu Huttu-Juntunen

Laki

sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun lain 5 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista 3 päivänä elokuuta 1992 annetun lain (734/92) 5 §:n 4 ja 8 kohta seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

5 §

Maksuttomat terveyspalvelut

Terveysdenhuollon palveluista ovat maksuttomia:

4) tartuntatautilanteissa (583/86) tarkoitetut rokotukset, yleisvaarallisen tartuntataudin tutkimus, hoito ja hoitoon määrätty lääkkeet sekä sairastuneen tai sairastuneeksi epäillyn eristäminen samoin kuin ilmoitettavaan tartuntatautiin sairastuneen hoitoon määrätyn lääkkeet;

4) tartuntatautilaissa (583/86) tarkoitetut rokotukset, yleisvaarallisen tartuntataudin tutkimus, hoito ja hoitoon määrätty lääkkeet sekä sairastuneen tai sairastuneeksi epäillyn eristäminen, *HIV-infektion, tippurin ja sukupuoliteitse tarttuvan klamydiainfektion tutkimus ja hoito sekä* ilmoitettavaan tartuntatautiin sairastuneen hoitoon määrätty lääkkeet.

8) lääkärin määräämä sairaankuljetusajoneuvolla tapahtuva kuljetus terveydenhuollon toimintayksiköstä toiseen toimintayksikköön ja kotihoitoon.

8) lääkärin määräämä sairaankuljetusajoneuvolla tapahtuva *sisäänkirjoitetun potilaan kuljetus terveyskeskuksen tai sairaalan sairaansijalta toiseen hoitolaitokseen tai kotihoitoon.*

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä heinäkuuta 1996.

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.